

МАРТИНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Дія норм чинного законодавства спрямована на забезпечення інформаційної безпеки. Вирішення відповідних завдань в сфері забезпечення інформаційної безпеки, охорони прав і свобод громадян в країні можливе лише за умов застосування різних засобів регулюючого впливу, одним з яких постає дозвільна діяльність. Втім положення нині діючих нормативно-правових актів, які визначають сутність дозвільної системи в інформаційній сфері, не повною мірою відповідають сучасним вимогам, об'єктивно не можуть якісно і своєчасно вирішувати проблеми пов'язані з створення гарантій реалізації громадянами своїх конституційних прав, формуванням безпечного інформаційного простору тощо.

Таким чином, необхідність дослідження проблем дозвільної системи у сфері інформаційної безпеки, визначення особливостей та вдосконалення правового регулювання останніх, обумовлена як недостатнім теоретичним доробком, так і впливом цієї діяльності на формування ефективної системи інформаційної безпеки, що відповідає європейським стандартам.

Насамперед необхідно з'ясувати правовий зміст самого поняття «інформаційна безпека», з точки зору її значимості для адміністративно-правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин. Аналіз інформаційної безпеки передбачає розгляд сукупності таких об'єктивних чинників: потреб громадян, суспільства, держави та світового співтовариства; уразливості індивідів, суспільства та держави від новітніх технологій; наявності широкого кола загроз і небезпек, якими має управляти система забезпечення інформаційної безпеки.

Закон України «Про основи національної безпеки України» визначає, що «національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам».

Аналіз чинного законодавства свідчить, що поняття «безпека», «національна безпека» та «інформаційна безпека» тісно пов'язані між собою. Зокрема, про це свідчить звернення до норм ряду нормативно-правових актів. У ст.17. Конституції України зазначено: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу». Наведена конституційна норма отримала свій розвиток спочатку в Концепції національної безпеки України, а потім у Законі «Про основи національної безпеки України». Зокрема, у ст.5 зазначеного Закону зазначається, що національна безпека України досягається шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій та програм у різних сферах суспільного життя, у тому числі й в інформаційній сфері. Варто зазначити, що у науковій літературі поки відсутній єдиний консолідований підхід до змісту поняття «інформаційна безпека». Для одних воно відображає стан, для інших процес, діяльність, здатність, систему гарантій, властивість, функцію.

Загрози інформаційній безпеці є індикатором ефективності її функціонування. Адже реалізація загроз і переростання їх у небезпеки свідчать про неефективність функціонування даної системи, і навпаки. На сьогодні розглядати будь-які загрози в інформаційній сфері необхідно з урахуванням того контексту, в якому вони виникають і знаходять свій вияв. Головна інформаційна загроза національній безпеці – це загроза впливу іншої сторони на інформаційну інфраструктуру країни, інформаційні ресурси, на суспільство, свідомість, підсвідомість особистості, з метою нав'язати державі бажану (для іншої сторони) систему цінностей, поглядів, інтересів і рішень у життєво важливих сферах суспільної й державної діяльності, керувати їхньою поведінкою і розвитком у бажаному для іншої сторони напрямку.

Підсумовуючи наведене вище, можна дійти висновку, що інформаційна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів громадян, суспільства та держави в інформаційній сфері, обумовлений відсутністю недопустимого ризику заподіяння шкоди людині та держави в цілому. Досягнення необхідного рівня інформаційної безпеки можливе за умови встановлення у чинному законодавстві обмежень щодо здійснення тих видів господарської діяльності, які негативно впливають на інформаційну сферу, погіршуючи її стан, а також запровадження контролю за дотриманням встановлених законодавством обмежень.

Оскільки інформаційна безпека може забезпечуватись широким колом засобів і заходів, застосування яких врегульоване нормами різних галузей законодавства, виникає необхідність визначити, які саме відносини у сфері забезпечення інформаційної безпеки можуть складати предмет адміністративно-правового регулювання.

Обов'язковими учасниками адміністративних правовідносин у сфері забезпечення інформаційної безпеки мають бути управлінські інститути публічної влади, їх посадові особи, діяльність яких має реалізуватись шляхом використання приписів, встановлення обов'язків, заборон, надання дозволів. Предмет адміністративно-правового регулювання та об'єктом дозвільної системи є ті види господарювання, внаслідок здійснення яких може бути завдана шкода інформаційному середовищу.

Дозвільна система повинна бути зорієнтована на забезпечення належного стану захищеності життєво важливих інтересів громадян, суспільства та держави в інформаційній сфері. Основним завданням перед суб'єктом публічної адміністрації повинно стояти завдання удосконалення правового регулювання надання дозволів для здійснення відповідних дій (діяльності) у сфері інформаційної безпеки з метою збереження та раціонального використання інформації.

МАТЮХІНА НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРИВАТИЗАЦІЯ БЕЗПЕКОВОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ ТА ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ

В умовах пошуку найбільш дієвих шляхів забезпечення національної безпеки, реформування органів сектору безпеки все частіше увагу політиків, фахівців з безпекового напрямку, дослідників та громадськості привертає проблема залучення недержавних суб'єктів до виконання окремих завдань щодо надання військових та охоронних послуг, правового регулювання цієї діяльності. Значною мірою це є відбиттям процесів, які набули/ або набувають активного розвитку за останні десятиріччя у багатьох країнах світу щодо делегування приватним військовим та охоронним компаніям (далі – ПВОК) виконання функцій у військовій та правоохоронній сферах, які раніше відносились до виключної компетенції держав. У даному випадку мова йде про тенденцію приватизації військової та правоохоронної (безпекової) функцій держави. За висновками експертів тенденція включення суб'єктів приватного права у процес реалізації державних функцій за сучасних умов набуває вже сталого характеру.

Для підтвердження наведених положень звернемось до Рекомендацій Парламентської Асамблеї Ради Європи (Рекомендація 1858 (2009) «Приватні воєнізовані та охоронні фірми та зменшення державної монополії на використання сили», де, поряд з іншим, звертається увага на те, що в останні роки спостерігається зростаюча тенденція залучення приватних компаній до виконання різноманітних завдань у військовій та охоронній сферах, які традиційно були прерогативою державних суб'єктів. Згідно п. 5 Рекомендацій приватизація військового і охоронного апарату підриває традиційну позицію держави як єдиного суб'єкта, якому обґрунтовано і законно дозволено застосовувати силу як всередині, так і за межами держави. Це створює важливий виклик сучасним демократіям, оскільки право використовувати силу